

INFORMASJONSSKRIV

FN-BÆREKRAFTSMÅL

Sammendrag

Informasjonsskrivet inneholder informasjon om hvert enkelt bærekraftsmål og kan benyttes av lærere som et oppslagsverk for undervisning.

Benedicte Nilsen, Amalie Ås, Casper Pilskog Orvik, Elin Meinich Riise, Khadija Laajab

Innhold

Hensikten med informasjonsskrivet:	2
FNs bærekraftsmål:.....	2
Hva er bærekraft?	2
Grønn Barneby:.....	2
Grønt flagg:.....	3
Kort og godt forklart:.....	4
2. Utrydde sult	6
3. God helse og livskvalitet	7
4. God utdanning.....	8
5. Likestilling mellom kjønnene	9
6. Rent vann og gode sanitærforhold	9
7. Ren energi til alle	10
8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst.....	11
9. Industri, innovasjon og infrastruktur.....	12
10. Mindre ulikhet -.....	13
11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn	14
12. Ansvarlig forbruk og produksjon	15
13. Stoppe klimaendringer	16
14. Livet i havet	17
15. Livet på land	18
16. Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner	19
17. Samarbeid for å nå målene.....	20
Referanser	21

Hensikten med informasjonsskrivet:

Bærekraft handler om økonomiske, sosiale, institusjonelle og miljømessige aspekter i samfunnet, og for at fremtidens teknologiske og sosiale organisering på miljøets evne skal ha samme evne til å ivareta det som vi har i dag (Olerud, et al., 2021).

Hensikten med dette skrevet er å beskrive bærekraft, samt redegjøre for FNs 17 bærekraftsmål på en gøy og lærerik måte for barn som befinner seg på mellomtrinnet i grunnskolen, altså 5.-7-trinn. Hvert mål med dets innhold vil bli presentert, i tillegg til konkrete tiltak som barn og deres familie kan gjennomføre for å bidra til en mer bærekraftig utvikling. Informasjonsskrivets innhold kan implementeres til daglig og aktiv bruk i både skole og fritid gjennom eksempelvis miljølekser, hvor hvert bærekraftsmål kan være ideer og innspill som benyttes direkte. Da vi har hatt et tett samarbeid med Grønn barneby, en arbeidsgruppe underlagt Miljøenheten i Trondheim kommune, vil også de og deres arbeid bli redegjort for.

FNs bærekraftsmål:

FNs bærekraftsmål ble vedtatt i 2015 av medlemslandene. De 17 målene er ment som en fellesplan for å bekjempe ulikheter, klimaendringene og utrydde fattigdom innen 2030. Målet er at vi skal jobbe mot å gjøre jorden så bærekraftig som mulig. Et av hovedprinsippene for bærekraftsmålene er at de fattigste og mest sårbare menneskene skal prioriteres. Dermed omhandler en del av målene hvordan disse menneskene kan hjelpes (FN-sambandet, 2021).

Hva er bærekraft?

Bærekraft handler om å *“imøtekomme dagens behov uten å ødelegge mulighetene for at kommende generasjoner skal få dekket sine behov”* (FN-sambandet, 2019).

Det er begrenset hvor mye naturen kan produsere. Derfor er det viktig at vi i dag tenker over og prøver å minimere vårt forbruk. Slik at de som kommer etter oss får muligheten til å tilfredsstille sine behov. Det er nettopp dette Grønn barneby arbeider mot, å ruste barn og unge til å ta gode valg i fremtiden.

Grønn Barneby:

Grønn Barneby er en arbeidsgruppe underlagt Miljøenheten i Trondheim kommune. De støtter både offentlige og private skoler, samt barnehager i Trondheim med opplæring omkring klima, miljø, utvikling og folkehelse. Målgruppen for Grønn Barneby arbeid er i barn og unge i alderen 0 til 16 år. De tilbyr og koordinerer et stort utvalg av tilbud rettet mot barn og unge, i samarbeid med ulike samarbeidspartnere. Deres visjon lyder som følgende:

“Trondheim som Grønn Barneby skal inspirere, motivere og støtte barnehager og skoler til videre bærekraftig arbeid, med kreative måter for å møte miljøutfordringene. Slik at barn og unge selv kan delta i en samfunnsutvikling som sikrer livskvalitet og livsgrunnlag” (Grønn Barneby, 2021).

Grønt flagg:

Grønt flagg er et program og internasjonal miljøsertifisering, som bygger seg på 7 ulike kriterier som må være oppfylt før en skole eller barnehage kan få grønt flagg, altså bli miljøsertifisert.

Alle skoler og barnehager i Trondheim har grønt flagg, 214 enheter som er Grønt flagg sertifisert (Grønn Barneby, 2020). De 7 kriteriene er:

1. *Deltakelsen skal besluttes av styret. Et miljøråd skal opprettes.*
2. *Det skal utføres en miljøgjennomgang.*
3. *Miljøtema skal velges og en miljøhandlingsplan for periodens prosjekt skal utarbeides.*
4. *Prosjektet skal evalueres, rapporteres og følges opp.*
5. *Prosjektet skal i størst mulig grad relateres til læreplanene ved de ulike trinnene, eller til barnehagens rammeplan.*
6. *Informer og involver hele skolen, barnehage og lokalmiljøet.*
7. *Miljøregler skal utarbeides og implementeres*
(Grønt Flagg, u.d.)

Kort og godt forklart:

Atmosfæren er luftlaget som ligger rundt jorden, sammensatt av flere gasser. Atmosfæren går gradvis over i verdensrommet, den har derfor ingen øvre grense (Holtet, 2019)

Atmosfæren holdes på plass av jordas tyngdekraft og beskytter oss mot farlig stråling. Den har i tillegg en viktig oppgave med å regulere temperaturforskjellen, de hadde vært for ekstreme for å kunne overleve på jorda uten (Norsk Romsenter, u.d.).

Energi "er det samme som evne til å utføre arbeid" (Olsen, 2018).

Forbrukermakt handler om at du, som forbruker, kan velge å kjøpe de tjenestene og varene som både er mest miljøvennlige og rettferdige. Dersom mange mennesker handler disse varene (eller tjenestene), vil produsentene tilby mer av denne type vare. Det betyr at din stemme, og dine valg kan utgjøre en forskjell (Bedin, 2019).

Forurensning "er spredning av farlige stoffer i lufta som fører til skade eller ulempe på helse eller trivsel for mennesker, dyr og planter i jorda" (Thaulow, et al., 2021).

Med *global oppvarming* menes det at gjennomsnittstemperaturen på jorda øker (Mamen, 2020).

Infrastruktur er eksempelvis veier, internett, strøm, avfallssystemer og vannsystemer (Store norske leksikon, 2021).

Klimaendring handler om hvor ofte ulike typer vær finner sted. Noen eksempler på klimaendringer er global oppvarming, havet blir varmere, regnmønstre endrer seg, isbreer smelter og flere tørkeperioder (Benestad, et al., 2021).

Klimagasser er gasser som bidrar til drivhuseffekten i atmosfæren. Jo mer og sterkere gassen er i atmosfæren jo mer vil det bidra til global oppvarming. For eksempel C_{O_2} er en type klimagass (Bryhni, et al., 2019).

Næringskjede er en kjede der forskjellige arter eller organismer spiser den arten som i næringskjeden kommer foran, og blir da til næring for den. Med andre ord er de avhengige av hverandre (Semb-Johansson, et al., 2019).

Resirkulering handler om å sortere forskjellige typer avfall hver for seg, for så å igjen kunne bruke materialet til å lage nye produkter (Grønt Punkt Norge, u.d.).

Økosystem er alle organismer som er levende i et gitt området. Dette området kan være stort som en skog eller lite som en sølepytt (Ratikainen & Semb-Johansson, 2020).

1. Utrydde fattigdom

Målet handler om å utrydde *ekstrem* fattigdom, og halvere antall mennesker som lever i *relativ* fattigdom. Andelen som er fattig går ned, men utviklingen går fortsatt i feil retning. De som er fattig, blir fattigere, mens de rike, blir rikere (UNICEF Norge, u.d.) (FN-sambandet, 2021).

Visste du at:

- De som må leve for mindre enn 1,9 \$ om dagen defineres som ekstremt fattige, det er 16 norske kroner om dagen (UNICEF Norge, u.d.).
- Under 10 % (780 millioner) av jordens befolkning lever under ekstrem fattigdom (UNICEF Norge, u.d.).
- Det finnes ikke ekstrem fattigdom i Norge, men de som må leve for mindre enn 520 kroner om dagens anses som relativt fattige. Dette utgjør ca 535 000 mennesker av Norges befolkning (Matsentralen Norge, u.d.).

Tiltak:

- Gjør en forskjell og bli fadder. Hjelp utsatte barn som lever under forhold preget av fattigdom, konflikt og krig. Å være fadder innebærer å donere bort en månedlig sum til deres tildelte fadderbarn. Dere vil kunne følge utviklingen til fadderbarnet gjennom bilder og informasjon om blant annets barnets bosituasjon og skolegang.
- Gå som frivillig bøssebærer.
- Delta på OD-dag, arbeidsuke og TV-aksjonen.
- Minsk sløsing og kasting ved å resirkulere og bruke om igjen. Dere kan for eksempel gi fra dere brukte klær og leker til Røde kors, Fretex eller til noen andre som kan ha gleden av dem.

2. Utrydde sult

Målet innebærer at ingen skal sulte, alle skal ha muligheten til å få tak i nok og næringsrik mat. I tillegg bør bærekraftig landbruk prioriteres, slik at vi får utnyttet ressursene bedre. Vi er avhengig av planter og dyr for å overleve, det er derfor viktig å beskytte disse fra å dø ut. Verden inneholder mer enn nok mat til å kunne mette alle. Vi må bedre måten vi fordeler ressursene på og ta vare på maten vi produserer, bedre enn det vi gjør i dag (UNICEF Norge, u.d.) (FN-sambandet, 2021).

Visste du at:

- Rundt 1 av 9 mennesker i verden (over 820 millioner) sulter i dag (Vangsnes, 2018).
- I dag opplever nesten 2 milliarder mennesker store utfordringer med å få tak i mat, som eksempelvis Sudan. Barn, unge og eldre er spesielt sårbare, og nesten halvparten av alle barn som dør, dør på grunn av for lite mat eller feil type (UNICEF Norge, u.d.).
- Vi kaster ca. 417 000 tonn med mat per år i Norge, noe som tilsvarer rundt 1050 fullastede passasjerfly i vekt (Matvett, u.d.).

Tiltak:

- Ikke kast spiselig mat, bruk sansene dine: Se, lukte og smake. Egg er for eksempel like god i lang tid etter "best før" datoen. Mat- og drikkevarer merkes enten med *best før* eller *siste forbruksdag*. Varer merket med best før, er ofte like gode etter.
- Invitasjon-til-matsvinn-prosjektet. Grønn barneby har et undervisningsopplegg kalt "**Matsvinn**" som er gjeldende for elever ved 6.trinn. Ved å delta på dette får dere som klasse kunnskap om matsvinn og matproduksjon. Opplegget legger opp til besøk på Matsentralen, se film og spille spill om matsvinn, gjennomføring av butikk-aksjon i ditt nærmiljø og mye mer (Grønn Barneby, u.d.).
- Ta mindre porsjoner, forsyn deg heller flere ganger.
- Ta med gårdsdagens middagsretter som lunsj.
- Ukeshandling: Storhandle ca. en gang i uken, da sparer du både penger og kaster mindre mat.

3. God helse og livskvalitet

Målet skal sikre god helse og fremme livskvalitet for alle, uansett alder. God helse forutsetter blant annet å ha et sosialt nettverk, en trygg oppvekst og et tryggere nærmiljø. Helse påvirkes også av fysisk aktivitet, kosthold, alkohol og tobakk. Å ha en meningsfull hverdag, frisk luft og bruk av naturen kan også være viktige faktorer innen dette målet (UNICEF Norge, u.d.) (FN-sambandet, 2021).

Visste du at:

- Helsedirektoratet anbefaler at barn og unge er fysisk aktive i minst 60 minutter hver dag. Fysisk aktivitet utover 60 minutter hver dag, gir friskere og mer robuste ungdom (Helsedirektoratet, 2019).

Tiltak:

- Fysisk aktivitet: Delta på **“Beintøft”** som er en konkurranse som fokuserer på å gå, sykle eller reise kollektivt til skolen. Årets tøffeste klasse stikker av med hovedpremien som er på hele 30 000 kroner (Miljøagentene, 2021).
- Spise sunt: Kostholdsopplæring M/H for 6.trinn. I samarbeid med Grønn barneby ønsker LianTunet velkommen til “Matnyttig skoledag” for alle 6.trinns elever i Trondheim Kommune. Opplegget legger opp til sirkeltrening, hvor fem grupper sirkulerer på fem poster som fokuserer på: Meierivarer, kjøtt, fisk, frukt, bær og grønnsaker, samt kornprodukter. På hver post får dere som elever kokkelere med de ulike råvarene, hvor det til slutt settes sammen til et selvvalgt måltid som dere kan nyte i gruppen (Liantunet, et al., u.d.).
- Har du en vond hemmelighet? Snakk med noen du stoler på.
- Være en god venn og klassekamerat.
- Vaksiner deg, for å unngå farlige sykdommer og bekjempe pandemier.
- Mange produkter inneholder skadelige kjemikalier og produkter som kan være skadelig for deg selv og for naturen. Gå gjennom produktene du bruker hjemme og velg de som er miljøsertifiserte.

4. God utdanning

Målet skal bidra til å sikre retten til en god utdanning for alle. Like viktig er kvaliteten på læreren og undervisningsopplegg, samt inkludering, rettferdighet og livslang læring. Utdanning vil påvirke deg og dine muligheter. Uten gode kunnskaper og informasjon er det vanskelig å kunne bidra til et bærekraftig samfunn (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Forskning indikerer at utdanning er en av de viktigste faktorene til at mennesker får bedre helse, kommer seg ut av fattigdom og samfunnet som helhet får økt likestilling (FN-sambandet, 2021).

Tiltak:

- Velg det man ønsker å bli, og snakk med rådgiveren på din skole dersom du er usikker på utdanningsløpet.
- Benytt leksehjelp eller vær leksehjelp for en klassekamerat som sitter litt fast.
- Spre ordet om bærekraftsmålene.
- Utdanningen til mer enn en milliard barn og unge i verden er påvirket av pandemien. I år kan du og din skole delta på *unicef-runden*, og springe for retten barn og unge har til utdanning (UNICEF Norge, u.d.).

5. Likestilling mellom kjønnene

Målet handler om å skape likestilling mellom kvinner og menn, jenter og gutter. Norge har kommet langt i forhold til likestilling, men vi har fortsatt et stykke igjen å gå. Dette målet skal være med på å sikre like muligheter og rettigheter uavhengig av kjønn, og styrke stillingen kvinner og jenter har i samfunnet (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Det er flere mannlige enn kvinnelige ledere i dag, men flere kvinner tar høyere utdanning (UNICEF Norge, u.d.).

Tiltak:

- Kvinner kan bli enda flinkere til å kreve og tørre å ta større plass.
- Når dere skal søke jobb, velg bedrifter som har fokus på likestilling blant sine ansatte.
- Det er viktig med lover og regler som sikrer rettighetene til kvinner. Like viktig er det at kvinner deltar aktivt i samfunnet og krever sine rettigheter.
- Sette mer pris på arbeidet kvinner legger ned, og ikke ta det for gitt.

6. Rent vann og gode sanitærforhold

Målet handler om å sikre at alle har tilgang til rent vann, tilgang på gode kloakksystemer og toaletter, lære mennesker hvordan de kan hjelpe til med å holde vannet rent, og gi alle opplæring i personlig hygiene. Det handler også om å beskytte økosystemer som har med vann å gjøre, slik som skog, fjell, sumper, innsjøer og elver (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Under negler, ringer, armbånd eller klokker kan det skjule seg like mange bakterier som det finnes mennesker i Europa (Ca. 750 millioner) (Matportalen, 2017).
- 29 % av verdens befolkning har ikke tilgang til rent vann (FN-sambandet, 2021).

Tiltak:

- Ikke la vannet stå å renne når du for eksempel pusser tennene.
- Unngå å skylle ned farlig avfall i do eller medisiner. Ubrukte medisiner kan for eksempel leveres på apoteket.
- Rydde søppel som har havnet i vannet.
- Spre informasjon om vannmangel i verden.

7. Ren energi til alle

Målet handler om at alle skal ha tilgang på energi. Energi trenger vi for å kunne gjennomføre nesten all menneskelig aktivitet. Derfor er det viktig at den energien vi produserer er bærekraftig og ren. Målet handler om at alle skal ha tilgang til energi. I Norge er ikke dette et problem, men i noen land er det mangel på dette. Her i Norge prøver vi å minimere bruken av fossilt brennstoff (kull og olje) til fordel for fornybar energi (vann, vind og solkraft) (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Om alle land i verden hadde hatt like høyt energiforbruk som Norge, måtte vi hatt 2,7 jordkloder for å ha nok energiresurser (UNICEF Norge, u.d.).

Tiltak:

- Skru av lyset når du drar hjemmefra og i rom du ikke oppholder deg i.
- Hvis du og din familie skal ut en tur, på eksempel trening eller shopping, unngå å bruke bilen. Er det for lange avstander til å gå, bruk sykkelen eller kollektiv transport.
- Kjøp brukte klær, det skal mye energi til for å produsere nye klær.

8. Anstendig arbeid og økonomisk vekst

Målet handler om at alle skal ha en mulighet til å jobbe med det de ønsker, og som gir nok lønn til å kunne ta vare på seg selv og familien. Det skal være gode arbeidsplasser med trygt arbeidsmiljø og barn skal ikke være i tvangsarbeid. I mange land er det en stor forskjell på de som er rike og fattige. Det er viktig at vi fordeler godene og at alle får mulighet til å jobbe (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- I dag er det rundt 152 millioner barn som er offer for barnearbeid, og disse er i alderen 5-11 år. Disse jobber for det meste med jordbruk. Rundt 30% av disse får ikke skolegang (FN-sambandet, u.d.).
- Verdensdagens mot barnearbeid markeres den 12.juni hvert år (FN-sambandet, u.d.).

Tiltak:

- Kjøp klær fra butikken som representerer åpen produksjon med tilgjengelig fabrikkliste. Åpne og tilgjengelige fabrikklistene viser at merkevareresselskapene tar ansvar for, og er opptatt av arbeidsforholdene ved fabrikkene de gir produksjonsoppdrag til. Dette kan du som forbruker sjekke opp på nettsiden www.framtiden.no. Merkevareresselskapene **Zara**, **Polo Ralph Lauren**, **Peak Performance** og **Victoria Secret** har fortsatt hemmelige fabrikklistene. **Cubus**, **HM**, **Carlings** og **NIKE** har derimot åpne fabrikklistene (Helle, 2020).
- Meld deg inn i organisasjoner som bekjemper barnearbeid, som eksempelvis "Redd barna".
- Send inn et brev til din lokale avis hvor du eksempelvis skriver om jobb og barnearbeid.

9. Industri, innovasjon og infrastruktur

Målet handler om å finne løsninger for å øke utvikling og vekst i ulike land og se hvordan de kan utnytte sine ressurser og sin industri effektivt. Sikre solid infrastruktur, utvikle ny teknologi, støtte små bedrifter og bidra til at bedrifter driftes bærekraftig. Infrastruktur som veier, internett, strøm og vannsystemer er nødvendig for et velfungerende samfunn. I Norge er det allerede bygd mye og veien videre mot dette målet ligger i å satse på forskning og tenke nytt for å skape en bærekraftig fremtid (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- I 2019 bodde hele 93% i verden med tilgang til mobilt bredbånd, men likevel brukte bare litt over halvparten av verdens befolkning internett. Det er stor forskjell mellom rike og fattige land, og mange har ikke råd eller ikke nok kunnskap til å ta i bruk internettet. I de minst utviklede landene er det kun 19% som bruker internett, sammenlignet med 87% i utviklede land (FN-sambandet, 2021).
- 1 av 4 på landsbasis i Norge opplever skoleveien som utrygg (NAF, 2019).
- Bor du lenger enn 2 km (1.trinn) eller 4 km fra skolen (2.-10.trinn) har du rett på gratis skoleskyss. Dette gjelder også dersom skoleveien anses som særlig farlig eller vanskelig, selv om det er kortere avstand (Utdanningsdirektoratet, u.d.).

Tiltak:

- Tenk over hvordan du opplever skoleveien din, er den trygg? Er det noen veier det er skummelt å gå? Gi beskjed direkte til din skole!
- Vær åpen for nye løsninger og ta i bruk ny teknologi som kan gjøre hverdagen vår mer bærekraftig.
- Ofte bytter vi ut mobil eller andre tekniske produkter til nyere produkt, mens det gamle fortsatt virker. Sørg for å gi bort det du ikke bruker lenger eller lever det inn til gjenbruk.

10. Mindre ulikhet -

Målet skal bidra til å jevne ut ulikhet, da det i dag er store forskjeller i og mellom land. Dette kan gjøres ved å støtte mennesker som lever i fattigdom, øke deres inntekter eller bidra til en politikk som jevner ut forskjeller mellom folk. Det handler om å dele ressurser ved å sørge for gode ordninger til de mest sårbare gruppene i landet. Dette innebærer at alle får delta i samfunnet. Det er viktig at alle får lik tilgang til helsehjelp, skolegang og gode skattesystemer (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Rundt 30% av alle jenter i fattige land, blir giftet bort før de fyller 18 år. I 2018 fikk Norge en lovendring som gjør at barneekteskap er forbudt (Gi Barna Håp, u.d.).
- I Norge er det flere kvinner som tar høyere utdanning, mens i fattige land blir jenter ofte tatt ut av skolen for å bidra med andre oppgaver som husarbeid, passe egne barn eller småsøsken (Solberg & Ulstein, 2019).

Tiltak:

- Tenke over om man selv har opplevd urettferdighet eller blitt holdt utenfor? Vær inkluderende og hjelp hverandre.
- Det er viktig at alle jenter får muligheten til utdanning, både med tanke på egne rettigheter og landets økonomiske utvikling (Solberg & Ulstein, 2019).

11. Bærekraftige byer og lokalsamfunn

Målet innebærer å sikre gode og trygge boforhold, tilgang til grunnleggende tjenester som vann og elektrisitet, miljøvennlig transport for alle, renere luft og bedre behandling av søppel.

Bærekraftige byer og samfunn skal være inkluderende, det vil si utformes slik at alle kan benytte seg av kollektivtransport, offentlige rom og grøntområder, også de med nedsatt funksjonsevne.

Byene må i tillegg bygge motstandsdyktige mot katastrofer, utnytte ressursene best mulig og tilpasses klimaendringene (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Innbyggere i byer bruker i gjennomsnitt mindre CO₂ enn personer som bor på landet. Statistikk for eksempel for Finnmark viser at de slipper ut mer CO₂ enn Oslo, selv om Oslo nesten har ti ganger så mange innbyggere (Stavrum, 2019).

Tiltak:

- Redusere bilbruken ved å benytte lokale tilbud innen gangavstand og kollektivtransport.
- Gå eller sykle til skolen!
- Tenk over hvordan det er i din by? Må du gå langt til nærmeste lekeplass eller park? Er det steder du trives/ikke trives? Er det noe du savner i ditt nærområdet?

12. Ansvarlig forbruk og produksjon

Målet handler om å ha oversikt over forbruk. For å passe på at jordkloden er en trygg og god plass å bo på i fremtiden, er det viktig at alle tenker over hvor mye de kjøper og kaster hvert år. Dagens høye forbruk er mer enn hva miljøet klarer å håndtere. Dette må vi gjøre noe med! (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- 96 % av alle grunnskoler i Norge tilbyr skolemelk, og alle disse er flinke til å resirkulere melkekartongene (Grønt Punkt Norge, u.d.).
- Å resirkulere en makrell i tomat-boks sparer like mye energi som det å ha på TV-en i 3 timer (Returkraft, u.d.).
- I gjennomsnitt kaster hver nordmann over 40 kg spiselig mat hvert år (Njarga, 2018).
- 1 kg kjøtt fra okse tilsvarer 200 km med bilkjøring (Trondheim - Namsos) i CO2 utslipp (Thoring, 2014).
- Om du samler 760 aluminiumsbokser, så er det nok for å lage en sykkel (Grønt Punkt Norge, u.d.).
- Klærne våre belaster også miljøet. Dessuten kan de være produsert under svært dårlige arbeidsforhold. En t-skjorte i en norsk butikk kan koste 149 kroner. Av denne summen går fem øre til den som plukket bomullet, mens 48 øre går til den som sydde selve t-skjorten (Fossmark, 2011) (Framtiden i våre hender, u.d.).

Tiltak:

- Kaste mindre mat.
- Innføre flere kjøttfrie-måltider.
- Kvitte seg med giftig avfall på riktig måte for slik å beskytte jorda, vannet og lufta. I Trondheim kommune har du mulighet til å levere farlig avfall ved Heggstadmoen gjenvinningsstasjon, eller i den røde "farlig avfall"-boksen som er utlevert av Trondheim kommune.
- Minske sløsing og kasting ved å enten resirkulere og bruke om igjen.
- Benytt kollektivtransport som buss og trikk. Dette kan også være en morsom aktivitet som du kan gjøre sammen med din familie eller dine venner.
- Dersom du skal reise langt, velg gjerne tog fremfor fly da dette forurensrer mindre.
- Man trenger ikke det nyeste av alt. Dersom det gamle fungerer og er like fint, kan du fortsette å bruke dette. Dette bidrar til mindre forurensing, CO2-utslipp og du sparer mye penger.
- Er det noe du er misfornøyd med? Du har rett til å bli hørt, du kan klage til Forbrukerrådet. Du har forbrukermakt!

13. Stoppe klimaendringer

Målet handler om å hindre at klima på jordkloden endrer seg, også kalt klimaendringer. Klimaendringer skjer fordi det blir varmere på jorden, altså at temperaturen stiger, og dette skjer fordi vi mennesker slipper ut klimagasser til atmosfæren. At selve temperaturen på jorden stiger kalles global oppvarming (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Visste du at i løpet av de siste 100 årene så har havnivået steget med 36 cm (Energi og Klima, 2021).
- Visste du at verden har siden 1850 blitt i gjennomsnitt ca 1°C varmere (Sjøgren, 2018).

Tiltak:

- Det største tiltaket vi kan gjøre er å tenke over hva vi gjør, kjøper og bruker og hvilke konsekvenser det påvirker klimaet. Vi kan bruke vår forbrukermakt ved for eksempel kjøpe mindre kjøtt eller miljøvennlige produkter.
- Spis opp maten din for ved å kaste mat bidrar du til klimagassutslipp (Naturvernforbundet, 2016).
- Spis mindre kjøtt, for en kjøttfri middag reduserer klimagassutslippene med 0,5 kg (Naturvernforbundet, 2016).
- Klimagass kommer eksempelvis når du benytter kjøretøy som bruker bensin eller diesel som drivstoff. I stedet for å bruke denne hver dag, kan du ta beina eller sykkelen så sparer du jorden for klimagassutslipp.
- Har du hørt om Miljølekser fra Grønn barneby? Miljølekser er en fin måte å gi ekstra oppmerksomhet til miljø hver uke, og den inneholder masse kule miljøtips. Ved å bruke miljølekser, så er dere sikret å få med miljøtema i undervisningen. En annen bieffekt, er at dere på denne måten også involverer hjemmene i det holdningsskapende miljøarbeidet, og dermed bidrar til større grad av dybdeløring.
- Har du hørt om Klimafilm.no? Det er et nettsted som gir innføring om klima gjennom korte undervisningsfilmer, tilhørende oppgaver og forslag til flere fagressurser.
- Har du hørt om Klimavakten? Det er en nettside med grafikk med de viktigste, oppdaterte tall og kunnskap rundt klimaendringer, utslipp og energi.
- Har du hørt om Parisavtalen? Parisavtalen er en avtale mellom landene i FN, og den sier blant annet at det skal jobbes med å redusere de globale klimagassutslippene raskest mulig og man skal øke evnen til å tilpasse klimaendringene. Avtalen handler også om at de rikeste landene gir penger til et fond som videre skal hjelpe utviklingsland med å håndtere sine klimaendringer og redusere sine egne klimautslipp.

14. Livet i havet

Målet handler om å bevare og bruke havets innhold på en måte som er bærekraftig. Vi er avhengig av hav på jorden for at vi skal kunne leve her. Temperatur, kjemien, strømminger og livet i havet er det som driver systemene som gjør at det er mulig for oss mennesker å leve her på jorda. Over halvparten av oksygenet vi trenger for å leve, kommer faktisk fra havet. Er det ikke da kjedelig at den mest avgjørende forurensningen i havet faktisk kommer fra oss mennesker på land (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Visste du at i en studie fra 2019 ble det avdekket at folk kan få i seg så mye som 5g plast hver uke, det tilsvarer vekten av et kredittkort (WWF, 2019).

Tiltak:

- Hvis du ser noe søppel når du er og bader, for eksempel en tom plastflaske, ta denne med dere og pant den i butikken. Du får da 2 kr i pantepenger, samtidig som du kan ha spart livet til en søt fisk.
- Unngå å legge igjen plastavfall i naturen. Faren med å la plast ligge igjen er at plasten blir nedbrutt til mikroplast, altså bitte små plastbiter som fisk og fugler tror er mat. Dersom de får dette i seg kan det ende med alvorlige skader, og i verste fall død.
- I stedet for å bruke bæreposer av plast som er vonde å holde i og som fort kan ødelegges, anbefales det å heller benytte bæreposer av tøy. Disse kan både vaskes, er bedre å holde i og kan brukes uendelig mange ganger.
- Har du hørt om rapporten "Et hav av plast - utfordringer og tiltak" laget av framtiden i våre hender? Denne gir en beskrivelse av problemer knyttet til plast, i tillegg til en gjennomgang av hvilke tiltak man kan sette i gang for å redusere bruken av plast.
- Har du hørt om "Plastutfordringen"? Det er en Plast-Challenge der du og din familie blir utfordret til å kutte ned bruken av plast, og på den måte skape mindre plastforsøpling i naturen (Sotkajævi, 2019).
- Har du hørt om Plast-foredrag i regi av Grønn barneby? Det er et undervisningsopplegg fra Grønn barneby åren/vinter 2021 omkring Plast.

15. Livet på land

Målet handler om hvor viktig det er å ta vare på skogen da nesten alle insekter, planter og dyr som lever på land bor her. Det er også vår hovedkilde på oksygen, og det finnes arter som ikke har blitt oppdaget som kan være viktige. Vi er nødt til å ta vare på vårt økosystem slik at ingen flere arter utrykkes og påvirker næringskjeden (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Skogen dekker 30% av jordas overflate, og gir mat og ly til over 80% av alle dyr (Rogaland, 2021).
- Skogen er en viktig kilde til ren luft og rent vann, og 37 % av Norges totale areal er dekket av skog (Statistik Sentralbyrå, 2019).

Tiltak:

- Tenk over og snakk sammen om hvordan man ferdes ute i naturen. Man skal eksempelvis ikke hoppe og knekke greiner. Det er også viktig at man tar med seg sitt eget søppel hjem igjen. Ta gjerne noe som også ikke er ditt, for slik å hjelpe naturen.
- Dersom dere ikke allerede har innført det: Ha ukesvis ansvarlige **miljøagenter**. Konseptet fungerer på samme måte som ordenselever, hvor dere rullerer på å ta et ekstra ansvar for naturen. På en turdag kan for eksempel miljøagentene gå over området å sjekke at alt søppel er plukket opp.
- Bikube som miljøtiltak ved din skole? Grønn barneby har i samarbeid med blant annet skoler hatt et pilotprosjekt med bikuber. Opplegget åpner for at man ha et ekstra fokus på biers og insekters viktige rolle som pollinator, samt hvordan man kan bistå insekter mot å få et bedre livsgrunnlag. Bikuben blir røktet av birøker Sigrid fra Bieffekten, hvor elevene blir involvert i røktingen. Når sesongen er over, vil skolen kan kunne høste opp mot 20 kg honning, som de selv kan benytte til å lage forskjellige produkter (Grønn Barneby, 2021).
- Ikke plukke planter som er i fare for å dø ut eller skade leveområdene til truede dyrearter. Et eksempel er blomsten Blåknapp eller Mosesildre. Oversikt over truede arter finner du i rødlisten, se link: <https://www.artsdatabanken.no/Rodliste>
- Når du og din familie er ute på tur og ønsker å tenne bål, husk på noen enkle ting for å redusere brannfaren: Det er forbudt å tenne bål fra 15. April til 15. September, men det finnes noen unntak. Det er lov på godkjente bålplasser og steder hvor det ikke kan oppstå brann (Norsk Friluftsliv, 2017).

16. Fred, rettferdighet og velfungerende institusjoner

Målet innebærer å fremme fredelige og inkluderende samfunn. Dette inkluderer å sikre gode rettssystemer, bekjempe kriminalitet og korrupsjon, sørge for at alle har tilgang til informasjon slik at vi kan stå sammen i kampen mot ulovlige handlinger og brudd på menneskerettighetene. Fred og rettferdighet er nødvendig for å skape en bærekraftig utvikling. Under krig mister mange tilgang til helsehjelp, skole og andre offentlige tjenester, i tillegg til å føle seg engstelige og redde (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Antallet konflikter og krig i verden øker, men tallet på drepte fortsetter å falle (NTB, 2019).
- Arbeidet om å oppnå fred i verden har dessverre ikke gått i riktig retning. Antall mennesker som levde som flyktninger i 2018 var det høyeste FN noen gang har dokumentert (FN-sambandet, 2021).

Tiltak:

- Inkluder alle. Hvis du ser noen i friminuttet som går alene, spør om han eller hun har lyst til å være med deg!
- Stopp mobbing. Ser du noen som blir mobbet? Si ifra! Gjør mot andre det du vil at andre skal gjøre mot deg.
- Er skolen din med på skoleutviklingsprogrammet RESPEKT? Programmet retter fokus mot atferdsproblemer som blant annet mobbing og konsentrasjons- og disiplinproblemer. I tillegg har det som mål å redusere rasisme, gjengdannelser, skulk og vold. Prosjektet involverer både elever, lærere og foresatte (Eng, 2010) (Universitetet i Stavanger, u.d.).
- Les nyhetene, og følg med på hva som skjer. Er det noe du føler går imot menneskerettighetene? Eller er det kanskje noen valg du er uenig med? Si ifra, din stemme kan utgjøre en forskjell.

17. Samarbeid for å nå målene

Målet handler om samarbeid for at vi skal lykkes med bærekraftsmålene. Det betyr at myndighetene, bedrifter og alle innbyggere må jobbe sammen i sitt eget land, og med andre land. Hvert land må vurdere hvilke saker som er viktigst for dem og ha målene synlige i sine planer. For å nå bærekraftsmålene innen 2030 er det også viktig at de rikere landene støtter arbeidet i utviklingslandene (FN-sambandet, 2021) (UNICEF Norge, u.d.).

Visste du at:

- Alle kommunale barneskoler og barnehager i Trondheim kommune har grønt flagg (214 enheter i 2020) (Grønn Barneby, 2020).
- Bærekraftsmålene skal fungere som en felles og prioritert innsats de neste 15 årene for de involverte FN landene (Fra 2015-2030).

Tiltak:

- Internasjonalt arbeid i Grønn barneby og grønt flagg (sertifisering).
- Har dere bærekraftsmålene opphengt i klasserommet, og bruker dere de aktivt gjennom hverdagen?
- Tenk over hvilke av bærekraftsmålene du i dag kan bidra med.
- Spre ordet om FNs bærekraftsmål til dine venner og familie.

Referanser

Bedin , T., 2019. *ndla.no*. [Internett]

Available at: <https://ndla.no/nb/subject:d1fe9d0a-a54d-49db-a4c2-fd5463a7c9e7/topic:077a5e01-6bb8-4c0b-b1d4-94b683d91803/topic:56ec5eb2-a27d-4707-8fa2-f5ef7d3cc164/topic:16146345-8cc6-4729-8812-34f2b3593a76/resource:871e2a96-8a8c-4427-9c89-9afd572df317>

[Funnet 7 April 2021].

Benestad, R., Mamen, J., Harstveit, K. & Fuglestvedt, J. S., 2021. *snl.no*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/klimaendringer>

[Funnet 7 April 2021].

Bryhni, I., Olerud, K. & Mamen, J., 2019. *snl.no*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/klimagasser>

[Funnet 7 April 2021].

Energi og Klima, 2021. *energiogklima.no*. [Internett]

Available at: <https://energiogklima.no/klimavakten/havniva/>

[Funnet 7 April 2021].

Eng, H., 2010. *ungsinn.no*. [Internett]

Available at: https://ungsinn.no/post_aktuelt/respekt-atferdsproblemer-i-skolen/

[Funnet 7 April 2021].

FN-sambandet , 2019. *fn.no*. [Internett]

Available at: <https://www.fn.no/tema/fattigdom/baerekraftig-utvikling>

[Funnet 7 April 2021].

FN-sambandet, 2021. *fn.no*. [Internett]

Available at: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

[Funnet 7 April 2021].

FN-sambandet, 2021. *fn.no*. [Internett]

Available at: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal/god-utdanning>

[Funnet 7 April 2021].

FN-sambandet, 2021. *fn.no*. [Internett]

Available at: <https://www.fn.no/om-fn/fns-baerekraftsmaal>

[Funnet 7 April 2021].

FN-sambandet, u.d. *fn.no*. [Internett]

Available at: <https://www.fn.no/om-fn/fn-dager/kalender/verdensdagen-mot-barnarbeid>

[Funnet 7 April 2021].

Forbrukerrådet, 2021. *forbrukerradet.no*. [Internett]

Available at: <https://www.forbrukerradet.no/>

[Funnet 7 April 2021].

Fossmark, H., 2011. *framtiden.no*. [Internett]

Available at: <https://www.framtiden.no/201110215323/aktuelt/levelonn/disse-tjener-pa-t-skjorten-din.html>

[Funnet 7 April 2021].

Framtiden i våre hender, u.d. *framtiden.no*. [Internett]
Available at: <https://www.framtiden.no/gronne-tips/klar/>
[Funnet 7 April 2021].

Gi Barna Håp, u.d. *gibarnaahaap.no*. [Internett]
Available at: <https://gibarnaahaap.no/blogg/barneekteskap-og-tvangsekteskap/>
[Funnet 7 April 2021].

Grønn Barneby, 2020. *trondheim.kommune.no*. [Internett]
Available at: <https://www.trondheim.kommune.no/grontflagg/>
[Funnet 7 April 2021].

Grønn Barneby, 2020. *Trondheim.kommune.no*. [Internett]
Available at: https://www.trondheim.kommune.no/globalassets/10-bilder-og-filer/10-byutvikling/miljoenheten/gronn-barneby/nyhetsbrev/nyhetsbrev-jul-2020_epost.pdf
[Funnet 21 April 2021].

Grønn Barneby, 2021. *Trondheim.kommune.no*. [Internett]
Available at:
<https://www.trondheim.kommune.no/contentassets/95b80d7f6f5945f582ac57556a179d5d/invitasjon-til-bestilling-bikube-2021.pdf>
[Funnet 7 April 2021].

Grønn Barneby, 2021. *Trondheim.kommune.no*. [Internett]
Available at: <https://www.trondheim.kommune.no/gronnbarneby/>
[Funnet 7 April 2021].

Grønn Barneby, u.d. *Trondheim.kommune.no*. [Internett]
Available at:
<https://www.trondheim.kommune.no/contentassets/95b80d7f6f5945f582ac57556a179d5d/invitasjon-til-matsvinn-prosjekt-2020.pdf>
[Funnet 7 April 2021].

Grønt Flagg, u.d. *grontflagg.fee.no*. [Internett]
Available at: <https://grontflagg.fee.no/7-kriterier>
[Funnet 7 April 2021].

Grønt Punkt Norge, u.d. *grontpunkt.no*. [Internett]
Available at: <https://www.grontpunkt.no/snarveier/nyheter-innsikt/laer-mer-om-resirkulering/hva-er-resirkulering/>
[Funnet 7 April 2021].

Grønt Punkt Norge, u.d. *grontpunkt.no*. [Internett]
Available at: <https://www.grontpunkt.no/gjenvinning/drikkekartong/>
[Funnet 7 April 2021].

Grønt Punkt Norge, u.d. *grontpunkt.no*. [Internett]
Available at: <https://www.grontpunkt.no/gjenvinning/metallemballasje/>
[Funnet 7 April 2021].

Helle, K.-E., 2020. *framtiden.no*. [Internett]
Available at: <https://www.framtiden.no/gronne-tips/klar/merkene-som-har-apne-fabrikklist.html>
[Funnet 7 April 2021].

Helsedirektoratet, 2019. *helsedirektoratet.no*. [Internett]
Available at: <https://www.helsedirektoratet.no/faglige-rad/fysisk-aktivitet-for-barn-unge-voksne->

eldre-og-gravide/fysisk-aktivitet-for-barn-og-unge/barn-og-unge-bor-vaere-i-fysisk-aktivitet-minimum-60-minutter-hver-dag

[Funnet 7 April 2021].

Holtet, J. A., 2019. *Store norske leksikon*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/atmosf%C3%A6ren>

[Funnet 7 April 2021].

Liantunet, Grønn Barneby & Trondheim kommune, u.d. *Trondheim.kommune.no*. [Internett]

Available at:

https://www.trondheim.kommune.no/contentassets/95b80d7f6f5945f582ac57556a179d5d/matn_yttig_skoledag_invitasjon.pdf

[Funnet 7 April 2021].

Mamen, J., 2020. *Store norske leksikon*. [Internett]

Available at: https://snl.no/global_oppvarming

[Funnet 7 April 2021].

Matportalen, 2017. *ndla.no*. [Internett]

Available at:

<https://ndla.no/nb/subject:4/topic:1:173260/topic:1:178988/resource:1:62266?filters=urn:filter:992c86f7-8cae-45ef-aab3-a40cdc5e99d9>

[Funnet 7 April 2021].

Matsentralen Norge, u.d. *matsentralen.no*. [Internett]

Available at: <https://www.matsentralen.no/fattigdom>

[Funnet 7 April 2021].

Matvett, u.d. *matvett.no*. [Internett]

Available at: <https://www.matvett.no/bransje/aktuelt/matsvinnet-i-norge-er-reduisert-med-12-prosent>

[Funnet 7 April 2021].

Miljøagentene, 2021. *beintoft.no*. [Internett]

Available at: <https://www.beintoft.no/om-beintoft/>

[Funnet 7 April 2021].

NAF, 2019. *naf.no*. [Internett]

Available at: <https://www.naf.no/om-naf/naf-mener/trygge-skoleveier/>

[Funnet 7 April 2021].

Naturvernforbundet, 2016. *naturvernforbundet.no*. [Internett]

Available at: https://naturvernforbundet.no/miljoennlig_hverdag/ti-klimatiltak-i-hverdagen-article34258-159.html

[Funnet 7 April 2021].

Njarga, B. B., 2018. Nordmenn kaster 42,6 kilo spiselig mat hver i året - disse er «verstinger». *Dagbladet*.

Norsk Friluftsliv, 2017. *norskfriluftsliv.no*. [Internett]

Available at: <https://norskfriluftsliv.no/vis-grill-balvett/>

[Funnet 7 April 2021].

Norsk Romsenter, u.d. *romsenter.no*. [Internett]

Available at: <https://www.romsenter.no/no/Laer-om-rommet/Rom-for-barn/Maaner-og->

planeter/Atmosfaeren-vaar

[Funnet 7 April 2021].

NTB, 2019. *Aftenposten.no*. [Internett]

Available at: <https://www.aftenposten.no/verden/i/naMedn/stadig-faerre-drepes-i-krig-og-konflikter>

[Funnet 7 April 2021].

Olerud, K., Tjernshaugen, A. & Andersen, G., 2021. *Store norske leksikon*. [Internett]

Available at: https://snl.no/b%C3%A6rekraftig_utvikling

[Funnet 7 April 2021].

Olsen, S., 2018. *ndla.no*. [Internett]

Available at: <https://ndla.no/subject:16/topic:f58be147-7d25-4313-9171-2e5e4d8ad5c6/topic:1:50975/topic:238a06bc-9572-4bbb-8504-a4e9ef29b8a1/resource:1:50950?filters=urn:filter:8c5a9fdd-4fa4-456b-9afe-34e7e776b4e7>

[Funnet 7 April 2021].

Ratikainen, I. I. & Semb-Johansson, A., 2020. *snl.no*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/%C3%B8kosystem>

[Funnet 7 April 2021].

Returkraft, u.d. *returkraft.no*. [Internett]

Available at: <https://www.returkraft.no/skal-alt-brennes>

[Funnet 7 April 2021].

Rogaland, 2021. *skogselskapet.no*. [Internett]

Available at: <https://skogselskapet.no/category/fylkesskogselskapene/rogaland/>

[Funnet 7 April 2021].

Semb-Johansson, A., Hjermann, D. Ø. & Lee, A. M., 2019. *snl.no*. [Internett]

Available at: <https://snl.no/n%C3%A6ringskjede>

[Funnet 7 April 2021].

Sjøgren, K., 2018. *forskning.no*. [Internett]

Available at: <https://forskning.no/miljopolitikk-forurensning-klima/sa-mye-global-oppvarming-har-vi-i-vente/293068>

[Funnet 7 April 2021].

Solberg, E. & Ulstein, D.-I., 2019. *Regjeringen.no*. [Internett]

Available at: https://www.regjeringen.no/no/aktuelt/jenter_utdanning/id2631678/

[Funnet 7 April 2021].

Sotkajærvi, S. B., 2019. *framtiden.no*. [Internett]

Available at: <https://www.framtiden.no/201911227503/aktuelt/forbruk/%E2%80%93-enkelt-a-kutte-plast.html>

[Funnet 7 April 2021].

Statistik Sentralbyrå, 2019. *ssb.no*. [Internett]

Available at: <https://www.ssb.no/jord-skog-jakt-og-fiskeri/faktaside/skogbruk>

[Funnet 7 April 2021].

Stavrum, G., 2019. Tar du Greta Thunberg på alvor og gjør noe med klima-utslippene fra Norge?. *Nettavisen*.

Store norske leksikon, 2021. *snl.no*. [Internett]
Available at: <https://snl.no/infrastruktur>
[Funnet 7 April 2021].

Thaulow, H., Halleraker, J. H. & Andersen, G., 2021. *Store norske leksikon*. [Internett]
Available at: <https://snl.no/forurensning>
[Funnet 7 April 2021].

Thoring, L., 2014. *framtiden.no*. [Internett]
Available at: <https://www.framtiden.no/201409236559/aktuelt/mat/var-farlige-middagstallerken.html>
[Funnet 7 April 2021].

UNICEF Norge, 2021. *unicef.no*. [Internett]
Available at: <https://www.unicef.no/skole/junior/barekraftsmal/fattigdom>
[Funnet 7 April 2021].

UNICEF Norge, 2021. *unicef.no*. [Internett]
Available at: <https://www.unicef.no/skole/junior/barekraftsmal/sult>
[Funnet 7 April 2021].

UNICEF Norge, 2021. *unicef.no*. [Internett]
Available at: https://www.unicef.no/skole/unicef-runden?gclid=Cj0KCQjw0caCBhCIARIsAGAfuzMzDbi5Got83EhTsEeUnmAnIT3iJsmnz5mingQV_eTLgGD7jDOnhpcq8aAsffEALw_wcB
[Funnet 7 April 2021].

UNICEF Norge, u.d. *unicef.no*. [Internett]
Available at: <https://www.unicef.no/skole/junior/barekraftsmal>
[Funnet 7 April 2021].

Universitetet i Stavanger, u.d. *minskole.no*. [Internett]
Available at: <https://www.minskole.no/DynamicContent/Documents/569-2a43fc0f-c026-475f-8ca8-e8bf314d6b36.pdf>
[Funnet 7 April 2021].

Utdanningsdirektoratet, u.d. *udir.no*. [Internett]
Available at: <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/skole-og-opplaring/skyss/elev-i-grunnskolen/?path=cehlill>
[Funnet 7 April 2021].

Vangsnes, G. S., 2018. *fn.no*. [Internett]
Available at: <https://www.fn.no/nyheter/Antall-sultne-i-verden-oeker-for-tredje-aar-paa-rad>
[Funnet 7 April 2021].

WWF, 2019. *wwf.no*. [Internett]
Available at: <https://www.wwf.no/nyheter/v%C3%A5rt-eget-plastinntak-kan-tilsvare-s%C3%A5-mye-som-ett-kredittkort-hver-eneste-uke>
[Funnet 7 April 2021].